

niségére a szülői ház gyakorol. Ez pedig egyénenkint más és más. Ezt a tanító másképpen nem ismerheti meg, csak úgy, ha lelkiismeretes és az utasításban megjelölt szempontok szerint végzett környezettanulmányok eredményét állandóan feljegyzi. Az utasítás a környezettanulmányokról szóló fejezetben annak célját 4 pontban jelöli meg: 1. a tanító jobban ismerje meg a gyermeket; 2. tisztán lássa a gyermeket ért hatásokat; 3. közvetlen kapcsolatot teremtsen a szülőkkel; 4. alkalmas tanácsokat adjon a gyermekek nevelésére. Egészen gyakorlati jelentőségű tehát ez a fejezet. Emellett azonban tudományos szempontokat is szolgál. Ha a tanító a környezettanulmányok alkalmával szerzett tapasztalatait nemcsak feljegyzi és értékeseíti, hanem azokat közzé is teszi, az egész nevelés ügyét szolgálja, megkönnyíti tanítótársai munkáját és előbbreviszi a tudományos neveléslélektani kutatást.

A második feladat abban áll, hogy a tanító közvetlenebbül is belekapcsolja a szülőket a gyermek céltudatos nevelésébe. Ezt a célt szolgálja a környezettanulmányokon kívül a szülői értekezletek tartása. Erre nézve meg kell jegyeznünk azt, hogy a szülők általános felvilágosítása szempontjából nagy értéket képvisel ugyan a szülői értekezletek tartása, mindamellett korántsem mérhető össze a környezettanulmányok értékével.

Az utasítás részletes utmutatást ad arra nézve, miképpen kell az iskolai ünnepélyeket úgy megrendezni, hogy azok révén necsak a gyermekeket gazdagítsuk tudásban és lelki értékben, hanem a szülőket is közelebb vigyük az iskola életéhez.

Mindebből látjuk, hogy az új kat. népiskolai tanterv és utasítás nagy haladást jelent az eddigi utasításokkal szemben. Különösen értékesek az utasítás módszeres elvei, amelyek taglalására más alkalommal térünk vissza.

Zentai Károly.

A polgári iskola reformjához

Szombattfalvy György ilyen című fejtegetései logikus következményeképpen egészen különös és célszerűtlen megoldást vél jónak, melyre az élet a felső népiskolák esetében már megadta a feleletet.

Azok az ismert tények, melyek fejtegetéseiben a polgári iskola mai helyzetét elének tárják, sehogysem vezethetnek logikusan a felvetett megoldáshoz. Az a tény, hogy a polgári fiúiskolákat az élet kimutatott számbeli fejlődéssel igazolta, nem a visszafejlesztés, hanem a kifejlesztés mellett bizonyít és azt teszi szükségessé. A kisiparos és kiskereskedő réteg rájött, hogy a csak elemi végzett gyermekek sem testi, sem szellemi tekintetben nem eléggé alkalmasak a kisiparos és kiskereskedő életpályára. Választékuk bőven van, ezért lehetőleg csak 4 középfokú iskolai osztályt végzett tanulókat fogadnak el. A mai helyzet kialakulását tehát az élet hozta létre. Ilyen formán gyarapodó számban van ta-

nulótömeg, melynek nevelését és tanítását a polgári iskolának végeznie kell, ennek a tanulótömegnek a művelődési igényei emelkedőben vannak. Az iskola színvonalát tehát emelni kell és nem leszállítani. Lehetetlenség, hogy 3 évfolyamos iskola jobban megoldhassa feladatát, mint a mai 4 évfolyamos. A mai polgári iskola feladatának megoldására már 5 évfolyamos iskola kellene. Ezzel egyidőben meg kellene szüntetni az V.—VI. elemi után tehető felvételi vizsgálat lehetőségét, mint elavult, célszerűtlen, káros megoldást. Az I. o.-ba lépő 5, vagy 6 elemi osztályt végzett tanulók — az I.—IV. oszt. együttes eredményét tekintetbe véve — nem válnak jobb tanulókká, mint a 4 elemi osztályt végzettek.

Ha Szombathalvy György megoldását meg akarnók valósítani, akkor a polgári iskola feladatának egy részét az elemi iskolára, másik részét a továbbképző iskolára tolnánk át, ami teljesen elhibázott dolog lenne. Az elemi iskola zsúfoltsága nem látszik megszűnni. Nem is tördök az elemi iskola a felsőbb iskolák igényeivel, hanem csak az életbe lépő, az elemi és továbbképző iskolával tanulmányait befejező tanulókkal. Így azután a 3 évfolyamra csonkított polgári iskola a felső népiskolához hasonlóan kimúlna, mint életképtelen iskolafaj, mely hivatását nem tudja betölteni.

Hiábavaló vigasztalás az, hogy 12 éves korban jobban megállapítható, hogy ki alkalmas továbbképzésre, mert hiába állapítjuk meg. Ugyis beiratkozik sok olyan tanuló, aki nem alkalmas a továbbképzésre. A selejtezést tehát a polgári iskolának kell elvégeznie a maga szempontjából. Nem bízhatja a továbbképző iskolára, de hiába is bízna rá. Ugyanígy a nevelési és tanítási feladatát sem az elemi iskolával megosztottan, hanem csak egymaga végezheti el a polgári iskola. Ehhez pedig 4 év is kevés.

Ha a 15 éves életkor alkalmasabb a szakoktatás megkezdésére, akkor az nagyon jól elérhető az 5 osztályos polgári iskolával, mely ment lesz a mai túlterheléstől. Ezáltal még a gyengébb anyag egy része is képes lesz jó eredményt elérni, miáltal a tőlünk távozók színvonala emelkedni fog. Az 5 osztályos megoldás a szülőkre és iskolafenntartókra egy kis teherfölleletet róna, de az eredmény megérné az áldozatot. Ha a tanítóképző lehet 5 évfolyamos, miért ne lehetne a polgári iskola is?

Hogy a polgári iskola tanulóinak országos tömege tarka, az jelent nehézséget, de megoldható. 5 év alatt ezt a nehézséget is könnyebb lenne leküzdeni, mint 4 év alatt. Jobban sikerülne a különféle életformákról az egységes, vagy legalább hasonló városi életformára nevelni tanulóinkat hosszabb idő alatt. Megcsonkított iskolával azonban sem ezt a feladatot, sem a többi nem lehet megoldani.

A polgári iskola valóban nem alkalmas gazdák nevelésére, de gyakorlati értelemben vett gazdákat nevelő iskolánk még nincsen. Ennek sok oka van.

Túlzásnak kell tartani azt a megállapítást, hogy a nagyvárosi és vidéki iskolák között a tanulók pályaválasztása terén szélesedő szakadék van. Vidéken is egyre szaporodik az iparos és kereskedőtanulónak menő végzett polgári iskolai tanuló. Hogy azután kiből mi lesz valóban, az sok más körülménytől függ és véglegessé csak 5—10 év alatt válik.

A tanulóknak (inas) menők műveltségének megalapozása ugyanolyan igényt támaszt, — ha nem nagyobb, — mint az iskolákban továbbtanulóké, mert az életpályákra menőknek kevesebb alkalmuk lesz, hogy tudásuk, neveltségük esetleges hiányait pótolják, mint azoknak, akik továbbtanulnak. Ez a szempont is a polgári iskola kifejlesztése és nem megcsonkítása mellett szól tehát, mert ha több idő alatt alaposabb munkát végezhetünk és tanulmányanyagunkat jobban selejtezhethetjük is, akkor a felsőbb iskolákba menők is és az életpályákra menők is egyaránt megfelelő alapot kaphatnak.

A polgári iskola mai helyzetéből semmi esetre sem következik, hogy meg kell csonkítani és sem a megcsonkítás, sem más időbeli elhelyezése (a tanulók 12—15 éves kora), sem az elemi és továbbképző iskola megreformálása nem könnyítené meg feladata megoldását, hanem csak a polgári iskola kifejlesztése, anyagi gondoktól független, kellő számú és kellő szakelosztású tanárral ellátása, jól felszerelt, megfelelően elhelyezett iskolák azok a feltételek, melyeknek teljesülése a mainál jobb színvonalat, az elérhető legjobb eredményt biztosíthatja.

A polgári iskolák mai tanulóserégét a mai nehéz és a jövő, — talán még nehezebb — életre jól előkészíteni nehéz, de megoldható feladat. Ami rajtunk, polgári iskolai tanárokon múlik, annak ezután is megfelelünk. Reméljük, hogy iskolánk reformja haladást, jobb lehetőségeket fog adni s nem csonkulást, mert a mainál csonkább polgári iskola már nem is lenne polgári iskola.

Kaza Lőrinc.

IRODALOM.

Egyetemi reform. — Az egyetemi szelekció reformja. Írta: Ereky István. Kiadja: A m. kir. Ferencz József-Tudományegyetem Barátainak Egyesülete. (Acta, Sectio Juridico-Politica. Tom. IX. Fasc. 2., Szeged, 1937.).

A felsőoktatásügy régóta húzóódo megreformálásának kérdése ügyében tartott ankét erős hullámvázba hozta a magyar kultúrpolitikai és pedagógiai közvéleményt. Ez a hullámverés természetesen eljutott a középiskolához is. *A középiskola őrtálló munkásainak fel kell figyelniök* ezekre a mozgalmakra és gondos tanulmány tárgyává kell tenniök a felsőoktatásügyi reform tárgyában elhangzott szakértői hozzászólásokat, vagy nyomtatásban megjelent munkálatokat és tanulmányokat. Az ankéton előterjesztett szakértői javaslatok és dolgozatok nem régen jelentek meg Mártonffy Károly szerkesztésében, három testes kötet alakjában. Ezek fölölelik ugyan az egész kérdés-halmaz anyagát, megjelentetésük mégsem von le semmit Ereky Istvánnak a címben jelzett nagyhorderejű, alapos és mély tanulmánya kiváló értékéből. Gazdag adatai, személyes tapasztalatai és mélyen szántó reflexiói nemcsak egyetemes érdeklődésre tarthatnak számot, hanem *a középiskola életéhez és célkitűzéseéhez fűző sok száluk miatt, annak aktuális reformja napjaiban, a középiskolai tanárság sajátos figyelmét is magukra kell, hogy vonják.*

Könyvének két főrésze van: 1.) az európai nagy nemzetek (angol, francia, német, olasz) egyetemi szelekciója fejlődésének és mai állapotának rajza, melyet szük-